

Sygn. akt I A Ca 880/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

Sędziowie: SA Bogdan Wysocki,

SA Jan Futro (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Monika Ćwirko

po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 2013 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa W. K.

przeciwko B. R. i W. R.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 lutego 2013 r.

sygn. akt I C 43/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powoda 5 400 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/J. Futro /-/M. Mazurkiewicz-Talaga /-/B. Wysocki

I A Ca 880/13

UZASADNIENIE

Powód W. K. w pozwie wniesionym w dniu 2 grudnia 2009 r. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, że pozwani B. R. i W. R. mają zapłacić mu solidarnie kwotę 210 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwoty 100 000 zł od dnia 17 lipca 2009 r. do dnia zapłaty, od kwoty 40 000 zł od dnia 1 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 70 000 zł od dnia 29 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu twierdził, że na podstawie umowy pożyczki przekazał pozwany łącznie kwotę 210 000 zł, a mianowicie w dniu 3 czerwca 2009 r. kwotę 70 000 zł, w dniu 22 czerwca 2009 r. kwotę 100 000 zł i w dniu 15 lipca 2009 r. kwotę 40 000 zł. W związku z powyższym pozwani wystawili powodowi trzy weksle i zobowiązali się wykupić weksel z dnia 3 czerwca 2009 r. w dniu 28 sierpnia 2009 r., weksel z dnia 22 czerwca 2009 r. w dniu 16 lipca 2009 r. a

weksel z dnia 15 lipca 2009 r. w dniu 31 lipca 2009 r. Pomimo upływu powyższych terminów i przedstawienia weksli do wykupu, pozwani do dnia wniesienia pozwu nie uiszcili na rzecz powoda jakiegokolwiek kwoty z tego tytułu.

Nakazem zapłaty z dnia 14 grudnia 2009 r. wydanym w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w Poznaniu orzekł, że pozwani w ciągu dwóch tygodni od doręczenia tego nakazu winni zapłacić powodowi solidarnie kwotę 210 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 100 000 zł od dnia 17 lipca 2009 r. do dnia zapłaty, od kwoty 40 000 zł od dnia 1 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty i od kwoty 70 000 zł od dnia 29 sierpnia 2009 r. do dnia zapłaty oraz kwotą 9 842 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotą 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Pozwani wnieśli zarzuty od tego nakazu, domagając się jego uchylenia w całości i oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu podnieśli, że strony zawarły w dniu 28 stycznia 2008 r. umowę pożyczki jedynie kwoty 70 000 zł. Do powyższej kwoty udzielonej pożyczki powód doliczył następnie odsetki w kwocie 100 000 zł, a później dodatkowe odsetki w wysokości 40 000 zł. Powód przez zastraszenie pozwanych wymusił na nich podpisanie trzech weksli, o których mowa w pozwie i pozwani nie mieli możliwości podjęcia swobodnej decyzji w tym zakresie. Ponadto, pozwani dokonali płatności na rzecz powoda z tytułu zaciągniętej pożyczki.

Wyrokiem z 12 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 14 grudnia 2009 r. w całości.

Wyrokiem tym Sąd Okręgowy oddalił ponadto wniosek powoda o zasądzenie kosztów procesu.

Orzekając o kosztach postępowania odstąpił od obciążenia pozwanych nieuiszczonymi kosztami sądowymi, w tym kosztami, od uiszczenia, których pozwani byli zwolnieni.

Jako podstawy rozstrzygnięcia Sąd I instancji powołał następujące ustalenia.

W dniu 3 czerwca 2009 r. powód udzielił pozwany pożyczki w kwocie 70 000 zł z terminem płatności do dnia 28 sierpnia 2009 r. W dniu 22 czerwca 2009 r. powód udzielił pozwany drugiej pożyczki w kwocie 100 000 zł z terminem płatności do dnia 16 lipca 2009 r. W dniu 15 lipca 2009 r. powód udzielił pozwany trzeciej pożyczki w kwocie 40 000 zł z terminem płatności do 31 lipca 2009 r. Każdorazowo na zabezpieczenie spłaty ww. pożyczek pozwani wystawiali powodowi weksel w ten sposób, że nanosili swoje podpisy na uprzednio przez powoda sporządzony i wypełniony co do treści blankiet wekslowy, który powód każdorazowo wypełniał zgodnie z ustnymi ustaleniami stron w tym zakresie oraz w nawiązaniu do udzielanych w danym momencie kwot pożyczek.

Pozwani w okresie wcześniejszym aniżeli daty ww. pożyczek również pożyczali pieniądze od powoda. W dniu 8.11.2006 r. pożyczali od powoda kwotę 30 000 zł zwracając ją w całości w dniu 8.08.2008 r. W dniu 25.08.2008 r. pozwany pożyczał od powoda kwotę 60 000 zł, natomiast w dniu 9.09.2008 r. dodatkowo kwotę 17 000 zł. W dniu 8.04.2009 r. pozwany pożyczył od powoda kwotę 41 000 zł. W. R. spłacał również powodowi pożyczkę z dnia 25.09.2008 r. przekazując zwrotnie kwoty 20 000 zł oraz 55 000 zł.

Strony łączyła również umowa pożyczki z dnia 28.01.2008 r. na kwotę 70 000 zł, w której zastrzeżono odsetki umowne w kwocie 10% miesięcznie w przypadku braku spłaty pożyczki w terminie. Zabezpieczeniem spłaty tej pożyczki miała być również hipoteka kaucyjna na nieruchomości pozwanych. Pozwani wpłacali na rzecz powoda kwoty wynikające z przelewów na k. 25 – 28 zaspakajając powoda do kwoty ponad 86 000 zł, przy czym z treści poszczególnych przelewów realizowanych przez pozwanego wynika, że spłacającym jest pozwany, nie wynika zaś, z jakiego tytułu następowały poszczególne wpłaty. Powód wpłaty te zaliczał na pożyczki z dnia 8.04.2009 r. i z dnia 9.09.2008 r. i z dnia 25.08.2008 r., wskazanych wyżej.

Pozwani są w posiadaniu zrekonstruowanej umowy pożyczki opatrzonej datą 25.09.2008 r., z której treści wynika, że pożyczyci od powoda kwotę 77 000 zł. W umowie tej zastrzeżono odsetki w kwocie 15% miesięcznie w przypadkach w umowie wskazanych. Dokument ten został podarty przez pozwanego.

W dniu 10 listopada 2009 r. pozwani na piśmie potwierdzili powodowi to, że są jego pożyczkobiorcami z tytułu ww. pożyczek, zobowiązując się do spłaty łącznej kwoty 210 000 zł w ratach wskazanych i opisanych w treści tego oświadczenia. Pozwani nie spłacili powodowi żadnej kwoty z tego tytułu.

Powód był w stanie udzielić pozwany pożyczek, o których pisze w pozwie, albowiem uprzednio od syndyka masy upadłości (...) Zakładów (...) w toku upadłości otrzymał kwotę ok. 320 000 zł. Powód w sposób nachalny domagał się spłaty zobowiązań, dochodzonych w pozwie. Powód nachodził pozwanych w ich miejscu zamieszkania lub pracy, przymuszając pozwanych w ten sposób do spłaty długu. W zachowaniu swym powód był wulgarny i gwałtowny.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy wskazał, że podstawę uwzględnienia powództwa stanowi przepis art. 720 § 1 k.c. Stwierdził, że wobec treści pozwu oraz treści zarzutów od nakazu zapłaty z dnia 14 grudnia 2009 r. spór stron przeniósł się na płaszczyznę stosunku podstawowego. Zdaniem Sądu Okręgowego, powód wykazał, że przekazał pozwany z tytułu umów pożyczek z dnia 3 czerwca 2009 r., z dnia 22 czerwca 2009 r. i z dnia 15 lipca 2009 r. łącznie kwotę 210 000 zł. Pozwani nie wykazali natomiast, by otrzymane w wykonaniu powyższych umów kwoty 100 000 zł, 40 000 zł i 70 000 zł na rzecz powoda zwrócili.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 k.c.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Okręgowy powołał przepisy art. 108 § 1 k.p.c. i art. 102 k.p.c.

Od wyroku tego zaskarżając go w całości apelację wnieśli pozwani, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi:

1. naruszenie prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia, tj.:

- art. 495 § 3 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na oddaleniu wniosków dowodowych strony pozwanej, w tym w szczególności wniosku o przesłuchanie świadka J. P. w konsekwencji przyjęcia, iż nastąpiła prekluzja dowodowa, podczas gdy prawidłowe zastosowanie tego przepisu nakazuje dopuścić dowód zawnioskowany po wniesieniu zarzutów, jeśli strona nie mogła z dowodu skorzystać wcześniej lub gdy potrzeba jego powołania zrodziła się później, przy jednoczesnym dopuszczeniu dowodu z dokumentu zgłoszonego przez stronę powodową - oświadczenia z dnia 10 listopada 2009 roku, w sytuacji gdy wniosek o przeprowadzenie tegoż dowodu został złożony nie w pozwie, czy też ewentualnie w ustosunkowaniu się do zarzutów lub na rozprawie w dniu 1 lutego 2011 roku, ale dopiero w treści pisma powoda z dnia 11 kwietnia 2011 roku;
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na przyjęciu, iż pozwani wystawili powodowi trzy weksle w związku z trzema zawartymi umowami pożyczki, podczas gdy w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego okoliczność ta, tj. istnienie stosunku podstawowego, nie została w żaden sposób wykazana przez powoda, a ponadto stoi w rażącej sprzeczności z zeznaniami pozwanych oraz świadka J. P., które to zeznania są spójne, logiczne i wskazują jednoznacznie, że strony nie zawierały umów pożyczki, o których mowa w pozwie, co nakazuje przyjąć, że zgodnie ze stanowiskiem strony pozwanej, to powód swoim zachowaniem wymusił na pozwanych podpisanie kart in blanco, na których następnie zostały nakreślone treści odpowiadające treści weksla, w szczególności mając na uwadze rozbieżności pomiędzy miejscowością, która widnieje na wekslach a miejscowością rzekomego ich sporządzenia;

2. błąd w ustaleniach faktycznych, który miał wpływ na treść orzeczenia:

- polegający na przyjęciu, że pomiędzy stronami zostały zawarte trzy umowy pożyczki, podczas gdy w rzeczywistości między powodem a pozwany została zawarta jedna umowa pożyczki na kwotę 70 000 złotych, stwierdzona

przedłożoną przez pozwanych zrekonstruowaną umową z dnia 25 września 2009 roku, od której to kwoty powód naliczył sobie lichwiarskie odsetki, które wraz z kwotą główną dały żadaną sumę 210 000 złotych;

- polegający na całkowitym pominięciu faktu dokonania przez pozwanych spłaty w całości zaciągniętej u powoda pożyczki w wysokości 70 000 złotych, co zostało zobrazowane przedłożonymi dowodami wpłat.

W konsekwencji pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania. Wnieśli ponadto o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanych solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się niezasadna.

Zakres kognicji sądu drugiej instancji wyznacza treść art. 378 § 1 k.p.c., który stanowi, iż sąd ten rozpoznaje sprawę w granicach apelacji. Jak przyjął Sąd Najwyższy orzekający w składzie 7 sędziów w uchwale z dnia 31 stycznia 2008 r. III CZP 49/07 sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. (OSNC 2008/6/55).

W sprawie niniejszej podniesione przez apelującego zarzuty naruszenia prawa procesowego są niezasadne.

Przede wszystkim chybione są zarzuty dotyczące naruszenia art. 495 § 3 k.p.c. Skarżący zarzucali błędne zastosowanie tego przepisu przez niezasadne oddalenie wniosków dowodowych pozwanych, a w szczególności wniosku zawartego w piśmie procesowym z dnia 8 lutego 2011 r. o przesłuchanie świadka J. P. i niezasadne dopuszczenie dowodu z dokumentu przedłożonego przez powoda, tj. oświadczenia z dnia 10 listopada 2009 r. Odnosząc się do tych zarzutów należy podnieść, że na gruncie art. 495 § 3 k.p.c. (uchylonego przez art. 1 pkt 55 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw - Dz. U. 2011 nr 233, poz. 1381 z dniem 3 maja 2012 r. i z mocy art. 9 ust. 1 tej ustawy znajdujący zastosowanie w niniejszej sprawie, jako wszczętej przed dniem wejścia w życie tej ustawy), zasadą jest, iż przedmiotem badań są twierdzenia i dowody przedstawione przez powoda w pozwie oraz w odpowiedzi na zarzuty oraz twierdzenia i dowody przedstawione przez pozwanego w piśmie zawierającym zarzuty. Później następuje utrata powoływania nowych dowodów niezależnie od tego, jakie jest ich znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Niemniej jednak art. 495 § 3 k.p.c. dopuszcza rozszerzenie zakresu badań o nowe twierdzenia i nowe dowody wtedy, gdy zostanie stwierdzone, iż nie można było tego materiału przedstawić wcześniej lub że potrzeba przedstawienia jego sądowi powstała później (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010 r. V CSK 347/09, LEX nr 1360345).

W rozpoznawanej sprawie pozwani wnieśli zarzuty od nakazu zapłaty w dniu 20 stycznia 2010 r., podnosząc, że strony nie zawierały umów pożyczek, o których mowa w pozwie (k. 31 i k. 41).

Odpis zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty został powodowi doręczony w dniu 19 stycznia 2011 r. (k. 157). Zatem powód zgodnie z przepisem art. 495 § 3 k.p.c. mógł złożyć odpowiedź na zarzuty do dnia 26 stycznia 2011 r.

Powód – wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji - przedłożył oświadczenie pozwanych z dnia 10 listopada 2009 r. o uznaniu długu wynikającego z umów pożyczek zabezpieczonych weksłami, o których mowa w pozwie na rozprawie w dniu 1 lutego 2011 r. i wyjaśnił, że był przekonany, iż dokument ten złożył do Sądu jego pełnomocnik,

który wypowiedział mu pełnomocnictwo (k. 166). Strona powodowa zgłosiła ponadto wniosek o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z tego oświadczenia w piśmie procesowym z dnia 11 kwietnia 2011 r.

Sąd Okręgowy faktycznie w dniu 5 kwietnia 2012 r. przeprowadził dowód z zeznań świadka J. P.. Dowód ten jednak postanowił pominąć wraz z wnioskami dowodowymi pozwanych zawartymi w piśmie z 8 lutego 2011 r. (k. 171) oraz dopuścił dowód z dokumentu – oświadczenia pozwanych z 10 listopada 2009 r., wydając w tym przedmiocie postanowienia dowodowe na rozprawie w dniu 7 lutego 2013 r. (k. 427-429). Sąd Okręgowy postanowił przeprowadzić dowód z dokumentacji załączonej do pozwu, zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty oraz złożonej przez strony na rozprawie w dniu 1 lutego 2011 r. na okoliczność ustalenia umów pożyczek, o których mowa w pozwie oraz ich spłat oraz w celu ustalenia okoliczności związanych z zaciąganiem zobowiązań finansowych przez pozwanych u powoda (punkt 2 postanowienia). W świetle wskazanego orzeczenia Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy akceptując wyjaśnienia powoda był uprawniony do zajęcia takiego stanowiska. Sąd Okręgowy postanowił ponadto pominąć wnioski dowodowe stron nie wskazane w pozwie, zarzutach pozwanych od nakazu zapłaty, a także złożone już po terminie rozprawy w dniu 1 lutego 2011 r. jako spóźnione (punkt 5 postanowienia).

Obecny na rozprawie w dniu 7 lutego 2013 r. profesjonalny pełnomocnik pozwanych nie złożył do protokołu zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c. co do prawidłowości powyższych postanowień w zakresie zastosowania art. 495 § 3 k.p.c. Pozwani zatem nie mogą na etapie postępowania apelacyjnego skutecznie powoływać się na wadliwe zastosowanie tego przepisu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r. II CSK 286/09, OSNC 2010/9/125).

Na marginesie więc jedynie zauważyć należy, że świadek P. wnioskowany był przez pozwanych jedynie na okoliczność transakcji finansowych zawieranych między stronami oraz ich wzajemnych rozliczeń (k. 171). Świadek ten – jak zeznał - nigdy nie był przy rozmowach stron na tematy finansowe. (k. 347-350). Przesłuchanie go na inne okoliczności w ogóle nie znajdowało podstaw.

Niewątpliwie też pozwani zaciągali od powoda i inne pożyczki ustalone przez Sąd Okręgowy. Fakt ich zaciągania i spłat w żaden sposób nie może stanowić zaprzeczenia pożyczania kwot wskazanych w pozwie.

Wbrew też zarzutom apelacji ewentualne wyeliminowanie z materiału dowodowego dokumentu z dnia 10 listopada 2009 r. nie spowodowałyby, że okoliczność zawarcia przez strony trzech umów pożyczki nie została w żaden sposób udowodniona czy choćby uprawdopodobniona przez stronę powodową. Fakt zawarcia pożyczek wynika także ze złożonych weksli (i z zeznań powoda).

Nie znajdują też podstaw zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Stosownie do wskazanego przepisu, sąd I instancji ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, przy czym winien to jednak czynić na podstawie wszechstronnego rozważenia całego zebranego materiału dowodowego. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Z taką sytuacją nie mamy w niniejszej sprawie do czynienia.

Apelujący nie wskazują na uchybienia Sądu a jedynie przedstawiają własną wersję stanu faktycznego tj. twierdzenia, że strony nie zawierały umów pożyczki, o których mowa w pozwie. W szczególności jednak skarżący nie precyzują, jakie konkretnie zasady – ich zdaniem - Sąd naruszył oceniając materiał dowodowy, tj. dając wiarę zeznaniom powoda, co do zawarcia umów pożyczki i odmawiając w tym zakresie wiarygodności zeznaniom pozwanych. Skoro ponadto Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych zgodnych z zeznaniami powoda, którym dał wiarę i sprzecznie z zeznaniami pozwanych, którym odmówił wiarygodności, to nie mogą zostać w konsekwencji uwzględnione zarzuty błędnych ustaleń faktycznych w zakresie ustalenia, że pomiędzy stronami zostały zawarte trzy umowy pożyczki na łączną kwotę 210 000 zł a nie jedynie umowa pożyczki na kwotę 70 000 zł, która w dodatku w całości została spłacona.

Znów zatem jedynie ubocznie zauważyć można, że pozwani nigdy nie uchylili się od skutków złożonych na wekslach czy w oświadczeniu z dnia 10 listopada 2009 r. oświadczeń woli.

Wobec niezasadności zarzutów naruszenia prawa procesowego, ustalony stan faktyczny stanowi podstawę oceny prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego. W ustalonym stanie faktycznym nie ma podstaw do przyjęcia, że doszło do naruszenia tych przepisów. Dochodząc należności wekslowej wierzyciel wekslowy ma różne możliwości wykazywania zasadności swojego roszczenia wekslowego, powiązanego z roszczeniem wynikającym ze stosunku podstawowego. Poza samym powołaniem się na treść weksła może on także przytaczać fakty i dowody uzasadniające roszczenie wynikające ze stosunku podstawowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2013 r. V CSK 233/12, LEX nr 1353297). Zważywszy na powyższe i wobec ustalenia przez Sąd Okręgowy, że powód pożyczył pozwanym łącznie kwotę 210 000 zł a pozwani nie zwrócili powodowi kwot zaciągniętych pożyczek w ustalonych terminach, nie ma podstaw do uznania, że Sąd Okręgowy uwzględniając powództwo w całości, tj. również, co do żądania zasądzenia odsetek ustawowych od kwot wskazanych w pozwie naruszył przepisy prawa materialnego, a w szczególności art. 720 k.c.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 wyroku orzekając o kosztach postępowania zgodnie z treścią przepisu art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 oraz § 13 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461).

/-/J. Futro /-/M. Mazurkiewicz-Talaga /-/B. Wysocki